

רמזי אלול

אייל ורד

רמזי אלול

עבודת הנפש לחודש אלול

Eyal Vered
Elul Allusions: Spiritual Improvement for the Month of Elul

עורך אחראי: ראובן ציגלר
עורכת משנה: אפרת גרוס
עריכה לשונית: משה גרוס
עימוד: חיה זיידבנר
עיצוב כריכה: אביגיל כהן

Tofutyklein/shutterstock.com

© כל הזכויות שמורות לאייל ורד, 2019

ספרי מגיד, הוצאת קורן

ת"ד 4044 ירושלים 9104001

טל': 02-6330530 פקס: 02-6330534

www.maggidbooks.com

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר
מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני,
אופטי, מכני, או אחר כל חלק שהוא מן החומר שבספר
זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה
אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

כריכה רכה, מסת"ב: 0-281-526-965-978

כריכה קשה, מסת"ב: 1-284-526-965-978

Printed in Israel 2019

תוכן עניינים

9. פתח דבר	
11. הקדמה	
18. אָנִי לְדוֹדֵי וְדוּדֵי לִי	יום א
27. לְבוּשָׁה וְתַשְׁחֵק לְיוֹם אַחֲרוֹן	יום ב
32. אִנָּה לְיָדוֹ וְשִׁמְתִי לָךְ מְקוֹם	יום ג
37. אִישׁ לְרַעְהוּ וּמִתְנֹת לְאֲבִינִים	יום ד
42. עוֹד עַל אִישׁ לְרַעְהוּ וּמִתְנֹת לְאֲבִינִים	יום ה
46. לְוִלָּא הָאֲמַנְתִּי, לְרֵאוֹת בְּטוֹב ה'	יום ו
52. אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זֶרְעֶךָ	יום ז
61. וְלִמֵּי אֱלֹהִים לְפָנֶיךָ וְאִמְרַתְךָ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב	יום ח
67. לֹא יִחַל דְּבָרְךָ כִּכְלָל הִיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה	יום ט
73. כִּי לְוִלָּא הִתְמַהֲמַהֲנּוּ כִּי עֲתָה שָׁבְנוּ זֶה פְּעָמִים	יום י
79. הַכְּבֹדִתִּי אֶת לְבֹבוֹ וְאֶת לֵב עַבְדִּי	יום יא
85. וְחַנּוּנֵי וְעֲנֵנֵי לָךְ אֲמַר לְבִי בְקִשׁוֹ פָּנֶי אֶת פְּנֵיךָ ה' אֲבַקֵּשׁ	יום יב
90. וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרַגְלֵי הַמַּלְאָכָה	יום יג
98. וּמִלֶּתֶם אֶת עַרְלַת לְבַבְכֶם וְעַרְפְּכֶם לֹא תִקְשׁוּ עוֹד	יום יד
104. וַיִּשְׁאַלְוּ אִישׁ לְרַעְהוּ לְשָׁלוֹם	יום טו
109. אַחַד לְעֵלָה וְאַחַד לְחַטָּאת	יום טז
114. יִהְיֶי לָךְ לְבָדָךְ וְאִין לְזָרִים אֲתָךְ	יום יז
123. וַיְבֹא אֲבָרְהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וּלְכַפְתָּהּ	יום יח

129.....	וְלִקְחֹתָ אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק	יום יט
134.....	אֲשֶׁר לְאַבְיָנוּ וּמֵאֲשֶׁר לְאַבְיָנוּ	יום כ
	כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ לְהַצִּילֲךָ	יום כא
139.....	וְלָתֵת אִיבֶיךָ לְפָנָיִךְ	
144....	וְתָרָא כִּי מִתְאַמְצֶת הִיא לְלִכֵּת אֶתָּה וּתְחַדֵּל לְדַבֵּר אֵלַיָּהּ	יום כב
152.....	הַנִּסְתַּרְתָּ לָהּ אֱלֹהֵינוּ וְהִנְגַּלְתָּ לָנוּ וּלְבָנֵינוּ	יום כג
157.....	וְאִמְץ אֶת לִבְכוֹ לְמַעַן תִּתְּנוּ בְיָדְךָ כִּיּוֹם הַזֶּה	יום כד
163.....	לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לְרֹאוֹת וְאָזְנִים לְשָׁמֹעַ	יום כה
168.....	פָּנָה אֵלַי וְחַנּוּנֵי תְּנֵה עִזָּךְ לְעַבְדְּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבִן אִמְתְּךָ	יום כו
	בְּרַח דוּדֵי וּדְמָה לְךָ לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרַיִם הָאֵילִים	יום כז
173.....	עַל הָרֵי בְשָׁמַיִם	
180.....	כָּלֵה שְׂאֵרֵי וּלְבָבֵי צוּר לְבָבֵי וְחִלְקֵי אֱלֹהִים לְעוֹלָם	יום כח
189....	וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתוֹן לְזוֹרְעֵכֶם וּנְחָלוּ לְעַלְמִם	יום כט
194.....	וַיֹּאמְרוּ לְאָמֹר אֲשִׁירָה לָהּ	יום ל
201.....	נִשְׁלַחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחֲפְרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ	יום לא
207.....	אֶת קַלְדָּ שְׁמַעְתִּי	

סֵתוּ יְהוּדֵי בְּאֶרֶץ אֲבוֹתָי
שׁוֹלַח בִּי
רְמִזֵי אֵלּוּל.

כָּבֵר מִשְׁתַּגְּעוֹת בִּי קֶצֶת
הַצְּפָרִים הַקְּטַנְטָנוֹת שׁוֹרְקוֹת הָעֵצָב
שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים.

אֲזִי יִתְקַע בְּשׁוֹפְרוֹת לְפִתּוּחַ שְׁעָרֵי שָׁמַיִם.
וּפְנִימֵי יְהוּדִיּוֹת מִן הַגּוֹלָה
בְּאֶפְרַיִם נוֹגֵה
יִרְחַפוּ לְפָנַי כֶּסֶף אֲדוֹן עוֹלָם.

וּבְקִשׁוֹת וְתַחֲנוּנִים וְנִיצוּצוֹת הַרְבֵּה
בְּעֵמֶק עֵינֵיהֶן.

(אברהם חלפי)

בספר מופיעים השירים הבאים:

עמ' 49 אל תפחד / אהוד בנאי ז"ל
© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

עמ' 176 אלוהי / מאיר אריאל ז"ל, עננה בע"מ, לייבלה שרותי
מוסיקה, יובל סלע
© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

עמ' 7 סתיו יהודי / אברהם חלפי ז"ל
© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

עמ' 172 רואים רחוק רואים שקוף / שמוליק קראוס ז"ל, יעקב
רוטבליט
© כל הזכויות שמורות למחברים

עמ' 170 תפילת עני / נענע דיסק, שולי רנד
© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

אנו מודים לכל היוצרים שהביעו את הסכמתם לשימוש ביצירתם.
המערכת עשתה ככל יכולתה על מנת לאתר את בעלי הזכויות של
כל החומר שנלקח ממקורות חיצוניים. אנו מתנצלים על כל השמטה
או טעות, ואם יובאו לידיעתנו, נפעל לתקן במהירות הבאות.

פתח דבר

רמזי אלול. משהו דק הולך ונרמז, הולך ונרקם. עבודת התשובה היא אישית כל כך, לב יודע מרת נפשו, ולכל אחד מאיתנו יש דברים שאותם הוא רוצה לתקן.

והקדוש ברוך הוא, מלך רחמן ואוהב, מאפשר לנו בכל שנה לחשוב מחשבות מיוחדות ולהרגיש רגשות פועמים שמתחילים לעלות, לבצבץ, להיכנס פנימה ולשלוח רמז. הגיע זמן התשובה.

ורמז דווקא - מפני שעבודת התשובה היא המסע של הבחירה. ולכן, אם הדברים יהיו מפורשים מדי, מהודקים מדי, מסומנים בטוש זוהר, התשובה עלולה להיות מן השפה ולחוץ, ממלאת אחר ציפיות של הסביבה, אך הלב, הלב יהיה חסר.

לכן נשלחים רמזים. רמזי אלול. מה נעשה ברמזים הללו? זו כבר העבודה שלנו. הרמזים מסמנים כיוון, מעוררים למחשבה ולהתבוננות, אך אינם אומרים מה לעשות. הם מבקשים שנפענח אותם, כל אחד בדרכו שלו, ומהם נצא לעבודה פנימית בדרך לתשובה של אמת, תשובה מאהבה.

בספר שלפניכם יצאנו למסע אחרי רמזי אלול. המילה אלול רמוזה בתנ"ך במקומות רבים, בראשי תיבות, בסופי תיבות או בהיפוך אותיות. כל רמז מוביל אותנו לכיוון אחר

בעבודת התשובה, מסמך לנו נתיב נוסף בדרך לתיקון ושינוי, תוך השארת מרחב אישי לעבודה פנימית בדרך לתשובה. זהו אופיו של הרמז - שניתן גם להתעלם ממנו. הוא מדבר בקול חלש, עמום. הוא מעמיד אותנו בפני מבחן: האם אנחנו באמת רוצים לתקן? האם אנחנו מוכנים לעשות את העבודה בעצמנו? האם נקשיב? האם נטה אוזן? בספר שלפניכם הובאו שלושים ואחד רמזים לאלול הפזורים לאורכו ורוחבו של התנ"ך. רמז לכל יום בחודש, ועוד רמז אחד לל' באב שהוא א' ראש חודש אלול. ניסינו לצעוד בעקבותיהם ולפרש את הכיוון שאותו הם מסמנים בעבודת הנפש לחודש אלול, תוך יצירת מרחב אישי לתיקון ועבודה.

הצליל העדין הזה מחכה שנשמע אותו, ונלך בעקבותיו.

בואו נצא לדרך.

הקדמה

מפני כבודן של ישראל! או: למה דווקא רמזים?

את המסע הזה לקראת אלול נתחיל מעט קודם כן - בפרשת דברים, הפותחת בדרך כלל את חודש אב, וממילא את התוכחה. כיצד מוכיחים? איך יוצרים תנועה של תיקון בלי לעורר התנגדות ואולי אפילו בריחה? משה רבינו מלמד אותנו דבר חשוב.

מצוות התוכחה היא אחת המצוות העלומות. מצד אחד ניצבים מול עינינו דברי הרמב"ם בהלכות דעות פרק ו הלכה ז:

הרואה חבירו שחטא או שהלך בדרך לא טובה, מצוה להחזירו למוטב ולהודיעו שהוא חוטא על עצמו במעשיו הרעים, שנאמר: הוכח תוכיח את עמיתך. המוכיח את חבירו בין בדברים שבינו לבין בדברים שבינו לבין המקום, צריך להוכיחו בינו לבין עצמו וידבר לו בנחת ובלשון רכה ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו להביאו לחיי העולם הבא. אם קיבל ממנו מוטב, ואם לאו יוכיחנו

פעם שניה ושלישית. וכן תמיד חייב אדם להוכיחו עד שיכהו החוטא ויאמר לו איני שומע.

ואם כן, על כל אדם מוטלת החובה להוכיח את חברו, ואפילו כמה פעמים.

אך מצד שני, מאז שרבי עקיבא הודיע: "תמהני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח" (ערכין טז) נשאו רבים קל וחומר בעצמם: אם כך בדורו של רבי עקיבא, על אחת כמה וכמה בדור יתום ועני כשלנו. מקנן בנו חשש שמא נקלקל במקום לתקן והרווח יהיה רחוק ולעומתו ההפסד מרובה, ועל כן שב ואל תעשה עדיף.

ושמא יש לחלק בין שני סוגי תוכחות. ישנה תוכחה קונקרטי, ממוקדת, כלפי היחיד, החבר, שעושה מעשה עבירה מול עיניי כרגע, וכלפיה מכוונים דברי הרמב"ם בהלכותיו. אך ישנה תוכחה אחרת. תוכחה לדור. תוכחה כללית הבאה לא כלפי מעשה מסוים אלא כלפי הנחות היסוד, כלפי השורשים, ועליה אמר רבי עקיבא: "תמהני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח". לא לחינם בחר רבי עקיבא בתואר דור, המרמז שבתוכחה כללית עסקינן, כזו הפונה אל הדור כולו, ועליה סובבת התמיהה.

איך מוכיחים דור? באיזה אופן גורמים לשינוי הנחות היסוד או לבחינתם מחדש? נדמה שאפשרות הכפייה המוזכרת ברמב"ם כלפי היחיד לא תועיל במקרה כזה. כאן נדרשת תוכחה

באיכות אחרת. נדרשת תוכחה היוצאת מעומק הלב, המהווה שיא של אהבה, ופעמים אף מחוללת אותה. וכזו היא תוכחתו של משה רבינו.

רמז

“אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן” (דברים א, א). מהם הדברים האלו? רובם ככולם דברי תוכחה: זכירת העבר ואזהרה מפני העתיד. משה מוכיח את ישראל במשך כל ספר דברים. אך מענין לראות כיצד תוכחה זו מתחילה, מהו הצעד הפותח? התשובה לכך מעט מפתיעה. התוכחה מתחילה ברמז. כל שם של מקום שמשה רבינו מזכיר רמז לכישלון שיש להוכיח עליו. ישנם אפילו מקומות שלא היו ולא נבראו: “אמר רבי יוחנן: חזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו תופל ולבן, אלא הוכיח על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן” (רש”י על אתר).

וכל זאת לשם מה? המדרש ממשיך ואומר: “לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז, מפני כבודו של ישראל”.

תוכחה טובה היא תוכחה השומרת על כבודו של מי שמוכיחים אותו. חלק משמירת הכבוד היא לתת לו את האפשרות לחולל את התיקון בעצמו. היכולת להסתפק ברמז ולא לסיים את המשפט בפירוט מעשי: “עשית כך וכך, וכדי

לתקן עליך לעשות כך וכך", אלא לרמוז בלבד היא המפתח לתוכחה טובה, שנותנת מרווח לתיקון עצמי. המוכיח הוא רק כמראה מקום, כפותח אפשרות, אך איננו יורד לפרטים עצמם ומנסה להשתלט על תהליך התיקון כולו. תהליך תוכחה טוב מותיר את הבחירה וממילא גם את הכבוד של מי שמוכיחים אותו.

"וַיְהִי בְּאַרְבַּעִים שָׁנָה" (דברים א, ג)

משה רבינו מוכיח את ישראל סמוך למותו. לכאורה העיתוי תמוה. הרי תוכחה טובה איננה רק לתפארת המליצה. היא מצריכה לבדוק אם הדברים בוצעו ואם יש צורך בתוכחה נוספת. מי שמוכיח סמוך למותו לא יוכל לבדוק אם תוכחתו הועילה. המדרש מונה ארבע סיבות מדוע נהג כך משה:

ומפני ארבעה דברים אין מוכיחין את האדם אלא סמוך למיתתו: כדי שלא יהא מוכיחו וחוזר ומוכיחו, ושלא יהא חברו רואהו ומתבייש ממנו, ושלא יהא בלבו עליו, ושאל יהיו המוכיחין מתוכחין, שהתוכחה מביאה לידי שלום (ילקוט שמעוני יהושע לד, הובא גם ברש"י דברים א, א).

שלא יהא חוזר ומוכיחו

המדרש שם את האצבע על נקודה פנימית: תוכחה טובה אינה תלויה בכמות אלא באיכות. המשפט הכל כך מוכר "אלף פעם

כבר אמרתי לך, ובכל זאת אתה ממשיך" לא רק שאינו מועיל, אלא יש בו טעות בסיסית במובנה העמוק של תוכחה. כל תוכחה צריכה להיות מכוונת לנקודת הרצון, וזו אינה משתנה לעולם כתוצאה מריבוי כמותי כזה או אחר, אלא רק כתוצאה משינוי איכותי. התוכחה היא חר־פעמית. ועל כן צריך לומר אותה פעם אחת ולהאמין שהיא פועלת. להאמין בשניים - גם בי, המוכיח, שיש בכוח הדברים שלי הנאמרים מלב אוהב להשפיע גם אם לא חזרתי עליהם אלף פעמים, ולהאמין חברי, שהוא שמע, וגם אם לא עשה דבר, אין זו הזמנה לעוד ועוד תוכחות, אלא דווקא בקשה למתן זמן לעיכול ואפשרות לתהליך פנימי עצמי שלו להתחולל.

שלא יהא חברו רואהו ומתבייש ממנו

דווקא 'היעלמות' של המוכיח לאחר התוכחה מאפשרת למי שמוכיחים אותו מרחב נקי לעבודה עצמית. אם בכל רגע הוא מרגיש לחוץ כי מישו עומד מעליו ובוחר את מעשיו לא תהיה לו אווירה מתאימה לשינוי. הבושה מפני ההודאה בטעות יכולה להיות אבן נגף בפני התיקון. אין צורך להוסיף קשיים נוספים על הקשיים שכבר קיימים בין האדם לבין עצמו. אין צורך להוסיף בושה חיצונית על הבושה הפנימית שכבר קיימת.

לכן הסתלקות רגעית של המוכיח מפנה את המקום הנכון למי שמוכיחים אותו. במובן הזה, התוכחה יכולה להיאמר לא רק סמוך למיתה. כל סיום הוא זמן טוב ומתאים: סוף שנה,

סוף מסלול, סיום של פרויקט משותף. כל מצב של פרידה יכול להיות גם מרחב נקי לתוכחה.

שלא יהא בליבו עליו

קשה לקבל תוכחה. "מי הוא בכלל שיוכיח אותי? שייטול קורה מבין עיניו!". אומנם התורה מעידה עלינו שאחת הדרכים להתקדם היא דווקא על ידי תוכחה. ודווקא כזו שבאה מלב אוהב. אומנם יש צורך בעזרה, משהו שיעזור לנו להתייחס לדברים הנאמרים כעומדים בפני עצמם. לפעמים, כדי להתייחס לדברים בפני עצמם טוב שהמוכיח לא נמצא, ואז הלב יהיה מופנה אל התיקון הפנימי ולא אל הטלת האשמה ב'שליח'.

שלא יהיו המוכיחין מתווכחין

זהו הדבר הגרוע ביותר. מי שמוכיחים אותו, כנראה מחמת שהרגיש מותקף, מנסה לגונן על עמדתו, ואז אוזר המוכיח כגבר חלציו ומוכיח לו באותות ובמופתים כמה הוא גרוע ושדברי התוכחה הולמים אותו להפליא...

האמירה של התוכחה מכוונת כלפי נקודה אחרת לחלוטין. לא התנצחות מי צודק לפנינו, אלא ניסיון אמיתי של חבר או מורה לסמן נקודה שצריכה תיקון. התפקיד הוא רק לומר, לא להצדיק ולא להראות. להיות מראה מקום. אם נגררים לוויכוח, אות הוא כי אין זו התוכחה הראויה. שהרי, באופן מפתיע,

המדרש קובע שתוכחה טובה לא רק שלא מביאה להקפדה אלא גוררת בעקבותיה שלום.

”אמרנו לכם!”

המדרש שאותו ביארנו הוא עבור רבים מאיתנו התמודדות יום-יומית כואבת ותובענית. גם כלפי אחרים, בני בית, אישה, ילדים, אך גם כלפי עצמנו. הרצון 'לנצח' בתוכחה, 'להראות' לשני כמה הוא טעה, הוא מסוכן. תוכחה אמיתית היא כזו שרומזת ומיד מסתלקת, ובכך מאפשרת לאדם לעבוד עבודה פנימית בעצמו. תוכחה אמיתית אינה נשארת לראות את התיקון אלא נותנת אמון שהתיקון ייעשה גם אם אני לא שם כדי 'להשגיח' על העניין. תוכחה אמיתית רומזת, מסמנת כיוון ומבקשת מהאדם עצמו לקבל אחריות ולמצוא את התשובות לרמזים הללו מתוכו. תשובות כאלו יהיו תמיד אמיתיות יותר, ישרות יותר, יוצאות ונכנסות אל הלב.

יום א

אני לדודי ודודי לי

(שיר השירים ו, ג)

זהו סיפור אהבה

זהו כנראה הרמז הנפוץ מכולם ובו בחרנו להתחיל את המסע. אלול הוא ראשי תיבות: אני לדודי ודודי לי. מה אלול רומז? בשנים קדמוניות היה שגור הביטוי "אלול – אפילו הדגים שבים רועדים". ואכן יש בו, בחודש אלול, אווירה של כובד ראש, יחד עם חשש ממשי מפני יום הדין ההולך וקרב ותפילת "ונתנה תוקף" על כל חלקיה, "מי באש ומי במים", ומי ומי. אלול של רצינות ושל יראה.

הרמז הזה מנסה לרמוז לנו כיוון אחר. מדובר בסיפור

אהבה.

את מערכות היחסים בינינו לבין הקדוש ברוך הוא ניתן לכנות בשלל כינויים: הוא גם אבינו, גם מלכנו, גם אדוננו, גם בעל של אישה וגם אח של אחות. כינויים רבים יש למערכות היחסים בינינו לבין ה' יתברך, ומבין כולם מתהדר אלול בכינוי דוד.

דוד זה מישהו שמגיע לחלק סוכריות. הוא לא אחראי על המשמעת ולא על הכנת השיעורים, גם לא על ההליכה לישון

בזמן. כשהדוד מגיע – מתחילה חגיגה. הוא אחראי שיהיה כאן שמח, שיהיו חיוכים על פניהם של הילדים. הדוד הגיע. מה עומד בבסיס הקשר שלנו עם הקדוש ברוך הוא? איזו דמות היא המרכזית? הרמז הזה שולח אותנו אל האהבה. הנקודה המרכזית היא שהקדוש ברוך הוא אוהב אותנו, מאמין בנו וחושק בנו. יש מחכמי ישראל שהסבירו כך את סיבת בריאת העולם כולו: הטוב רוצה להיטיב. הרצון של הטוב להתפשט עוד ועוד ולצרף מעגלים נוספים אל הטוב שלו. ולכן, כשהתורה מצווה אותנו (דברים ו, ה): "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" היא מצווה אותנו לעשות מין שיקוף והדהוד למשהו שכבר קיים. הקדוש ברוך הוא אוהב אותנו בכל מאודו ובכל נפשו ובכל לבבו. על התפילין שלו חקוקים פסוקי שבח לעמו ישראל. "אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין: הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו? אמר ליה: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ומי משתבח קודשא בריך הוא בשבחייהו דישראל? אין. דכתיב: את ה' האמרת היום, (וכתיב) וה' האמירך היום" (ברכות ו).

הקדוש ברוך הוא משתבח בנו, אוהב אותנו ומאמין בנו. מצוות האהבה שלנו כלפי ה' היא בעצם שיקוף של אהבת ה' כלפינו, אהבה שהיא נצחית וקיימת ואינה משתנה. האם אנו חשים בה? בהקשר כזה של מערכת יחסים, חשובה מאוד ההצהרה. לקראת סיום שנה, שבמהלכה עברנו כל מיני דברים ונתנו את כוחנו לכל מיני אדונים, אנחנו עומדים ומצהירים הצהרה

אחת ברורה: ריבוננו של עולם, אנחנו שלך! אני לדודי! בעולם האהבה, המילה החשובה ביותר היא התמסרות. אנחנו מסורים לך לחלוטין. עוד לפני תיקון המעשים שבא יבוא, עוד לפני הפירוט, באה ההצהרה של האוהבים. היא אחת והיא קצרה: 'אני לדודי!' זוהי נקודת הפתיחה של המסע הזה וזהו מסע של אהבה.

כאן מגיע הצד השני: ודודי לי. דודי שלי לא נאמר, כי זהו משפט שאי אפשר לאומרו. וכי הקב"ה שלנו? והרי הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין שום מציאות מבלעדיו כלל. דודי לי נאמר. הדוד הגדול הזה שמלא כל העולם כבודו, מתפנה מכל עסקיו ויורד עד אליי, אני הקטן והשפל, לעורר אותי, לנחם אותי, למחות דמעה של צער מעל הפנים, לתת בי אמון מחדש. דודי - למרות כל עיסוקי הרבים - הוא לי. פונה אליי ועוסק בי. אני חשוב לפניו ויקר. התחושה הזו ממלאה את הלב בשמחה הגדולה ביותר. כל שנה בהגיע ימי אלול אני שב וקורא את התורה של ר' צדוק (צדקת הצדיק, אות קנד):

כשם שצריך אדם להאמין בהשם יתברך, כך צריך אחר כוח להאמין בעצמו. רצה לומר שיש להשם יתברך עסק עמו ושאיננו פועל בטל שבין לילה וגו' (יונה ד, י), וכחיות שדה שלאחר מיתתם נאבדו ואינם. רק צריך להאמין כי נפשו ממקור החיים יתברך שמו והשם יתברך מתענג ומשתעשע בה כשעושה רצונו.

צריך להאמין בעצמנו, שאנו חשובים לפניו, יקרים לפניו, והוא פונה מכל עסקיו לעסוק בנו.

ואם באהבה אנו עסוקים, מיד צפה ועולה מילה נוספת: נאמנות. הדבק המחבר בין האוהבים הוא הנאמנות. איתה יש הכול ובלעדיה אין כלום. נאמנות משמעה שקודם כול לא מסתירים. אין הסתרה. הכול גלוי. גם הנפילות. החטא הבסיסי והראשון בין איש לאשתו בספר בראשית הוא חטא ההסתרה. האישה האוכלת מן העץ נותנת את הפרי לאדם ולא מספרת לו. מסתירה ממנו. לא כך נוהגים אוהבים. האהבה הופרה כאן. אחר כך שניהם מסתתרים יחד מפני קולו של ה' המתהלך בתוך הגן. סופם הוא שנולד להם ילד שהרג את אחיו והסתיר את מעשיו בכחש והסתרה: "לא ידעתי, השמר אחי אנכי?" (בראשית ד, ט). וכך קרסה לה האהבה הראשונה בין הבורא לברואיו, ובין הנבראים לבין עצמם. את האמון הזה צריך לשקם. האמון הזה הולך ומופר במשך השנה. בגידות קטנות. הפרות אמון פה ושם. הסתרות. כאן הוא לא ראה. פה הוא לא שם לב. זה מן הסתם לא מעניין אותו. פנינו עורף ולא פנים.

כך לא מתנהגים אוהבים. כך לא משיבים על אהבה. ולכן, המלאכה הראשונה תהיה לעורר את הנאמנות מחדש. והכלי שנועד לכך הוא כלי שעושים בו שימוש רב לכל אורך החודש ועד יום הכיפורים - הווידוי. הווידוי - אין מטרתו ירידה מעצבנת לפרטים ופרטי

פרטים תוך כדי חזרה מציקה. הווידוי מטרתו אחת - להפסיק להסתיר. החטא החמור ביותר בין אוהבים הוא חטא ההסתרה. מציאות חיים שבה כל אחד מגלה טפח ומכסה טפחיים, מנהל 'חשבון נפרד' שעליו השני לא יודע.

הווידוי משחרר. כמו מישהו שנשא סוד על גבו, סוד שצריך להסתיר מאדם קרוב. רגע הגילוי הוא גם רגע של הקלה. גם המיקום של הווידוי בתפילה, בסיום תפילת העמידה, מורה על הכיוון הזה. על פי סדר העולמות, הווידוי שייך לעולם האצילות. נובלות של עולם האצילות. כלומר, אנו מנצלים את הקרבה הגדולה שנוצרה בתפילת העמידה שבה ביקשנו, דיברנו ועמדנו לפני המלך כדי לספר לו, לקראת סוף החיבור המיוחד הזה, גם כמה דברים לא טובים עלינו. אך היכולת לספר זאת היא תוצאה ישירה של הקרבה עצמה שנוצרה במהלך תפילת העמידה.

בעיניי, מה שמבטא זאת זו המנגינה המלווה את הווידוי בנוסח האשכנזי של יום הכיפורים. אאהי, אההי, אאהי. איזו מנגינה זאת? האם היא תוקפנית? לא. האם היא מכווצת או מפחידה? לא. זוהי מנגינה שנאנחת על הריחוק שנוצר ומכינה אותנו להשתוחחות שכל כולה קרבה מתחת לטלית. שוב אנו מסתופפים מתחת לטלית של אבא כמו שהיינו ילדים, שוב ההרגשה הבטוחה הזו שאנחנו תחתיו, מוגנים, קרובים, ובעיקר לא מסתירים.

ומכיוון שאנחנו במסע של רמז נוסף כי וידוי בגימטרייה

הוא שלושים ושש, ל"ו. דודי לי - ואני לו. וההוכחה שאני לו - שאני מסור אליו עד כלות באהבה - היא הווידוי, העולה כמספר 'לו'.

הוא עשנו ולו אנחנו. אנחנו חוזרים להיות 'לו' דרך הווידוי.

הווידוי שם אותנו בנקודת האמת הפנימית, שבאמת אנחנו שלו ולא רוצים להסתיר, ולהעלים אלא לחזור הביתה, לגלות את הכול ומכאן להתחיל לתקן. שנזכה.

זיכויים

כולנו מכירים את המרוץ הזה. איך שנגמר האימון והטנקים חוזרים למשטח מאובקים ורועשים, מתחיל המרוץ. המרוץ לזיכויים. יש המון ציוד להזדכות עליו: צל"ם, זיווד, נשק אישי, ציוד אישי. התור ארוך וכל אחד רוצה כבר להיות אחרי הכול עם הטופס הלבן או הירוק ביד או מה שלא יהיה, העיקר לצאת הביתה.

רוצים להיות זכאים. רוצים להזדכות. מכל עבר נזדקות המילים 'זוכית? הזדכית? מי נמצא בזיכויים?' זכו ישראל שזו המילה שבחרו להם. וכך כולם סוערים בתוך המרוץ הזה, המרוץ לזיכוי.

זוג מדים? כן.

כובע ב'? כן.

בערב ראש חודש אלול אני נזכר במרוץ הזה. מה הוא כולל בתוכו?

ובכן, דבר אחד פשוט: להחזיר את מה שקיבלת. קיבלת ציוד, יקר, משמעותי. חתמת עליו, התחייבת גם לקבל אותו וגם להשתמש בו, ועכשיו, בסוף האימון, מבקשים ממך את הציוד חזרה. את הכול.

ציוד שחזר ללא שעשו בו שימוש מצביע על משהו לא מנוצל. סתם תפס מקום ומשקל, סרבל את החיים בטנק ולא נוצל. ציוד שחזר קרוע ובלוי יוחלף בחדש בתנאי שעשו בו שימוש ראוי. אך ציוד שנעלם מביא בעקבותיו עוד מילה מפחידה: 'משפט'. לעלות למשפט.

ערב ראש חודש אלול, החודש האחרון בשנה הזו, הוא זמן של זיכויים. מה עשינו עם מה שקיבלנו? עם הכוחות? עם הכישרונות? עם הרצונות? ובעיקר, עם הזמן? אוי על הזמן. כמה ממנו חיינו, מימשנו, ניצלנו, וכמה ממנו זרקנו להבל וריק ותוהו של זבוב, בכל צורה ודרך אפשריים.

יש משהו מיירא ומדייק במחויבות הזו. במעמד הזה. האמת, שהדיעה שבסוף האימון צריך להזדכות, משפיעה על כל היחס לחפצים לכל אורך האימון. שומרים יותר, מקפידים יותר, דואגים. יש בפני מי לתת דין וחשבון. ויש מי שנתן בנו אמון לפני כן והחתים אותנו על כל מה שאמרנו שאנחנו צריכים כדי למלא את תפקדינו בצורה הטובה ביותר. משקפי אבק? כן.

זוג מדים? כן.

כפפות נומקס? כן.

אמרנו כן. אמרנו שאנחנו צריכים ורוצים ציוד, חיים, כוחות, בריאות, כדי למלא את תפקידנו באימון הארוך הזה שנקרא חיי עולם הזה, ועכשיו בודקים אותנו איפה הציוד הזה. מה עשיתם איתו? האם הוא הלך לאיבוד? האם אנחנו הלכנו לאיבוד? שכחנו למה באנו, תעינו בדרך, אולי צעדנו בנתיבים לא לנו.

סרבל שיריונאים? כן.

שכפץ? כן.

שק חפצים? כן.

ועכשיו, כשצריך להתייזב לפני הדלפק, מתחילים לממש את שק החפצים ולראות מה בתוכו, לעיתים הלב מחסיר פעימה. משהו חסר פה. השק קל מדי. לך תמצא עכשיו מה חסר. והנה שוב עולה המילה 'משפט'.

רצועה לנשק. לא תודה, זה יש לי.

אז עכשיו אלול ואנחנו בתחילת המרוץ הזה. אלול הלוא הוא חיפוש. הזמן לחפש את עצמנו, את מה שאיבדנו, חלקי אישיות שהתפזרו, ניצוצות של קדושה שנאבדו, תנועות חיים שנשכחו. הבטחות שהבטחנו לעצמנו או לאחרים ונשחקו באבק הזמן והרצון החלש. יש אפשרות למצוא חלק מהדברים, לחדש אותם, להזדכות עליהם. ועל הדרך כדאי לבדוק גם אם יש חפצים שסתם לקחנו והכבידו עלינו לחינם במשך השנה

שהייתה, כדי שנדע בפעם הבאה לא לחתום עליהם ובמקומם לחתום על ציוד נכון.

יש רק שוני אחד בין המרוצים. בסופו של המרוץ שלנו כולם 'עולים למשפט'. באימון בצאלים הזיכוי מציל אותנו מהמשפט, אך במרוץ של אלול הזיכוי מכין אותנו למשפט. כדי לבוא אליו זכאים מראש, אחרי תהליך ועבודה ומאמץ, אחרי שהראינו שלא לחינם ביקשנו כוחות חיים בשנה החולפת, ולכן אנו מבקשים שייתנו בנו שוב אמון ושוב יפקידו בידינו ציוד יקר ערך ומשמעותי שאיתו נוכל להמשיך להילחם ולהתאמן בשנה החדשה - עד הזיכוי הבא.